

Τριμηνιαίος Δείκτης Οικονομικού Κλίματος

Η έρευνα για την κατάρτιση του δείκτη πραγματοποιείται από την Εταιρεία Ανώτατων Στελεχών Επιχειρήσεων (**ΕΑΣΕ**), φορέα που εκφράζει και εκπροσωπεί το ανώτατο επαγγελματικό μάνατζμεντ στην Ελλάδα, με μέλη ανώτατα στελέχη των σημαντικότερων εταιρειών της χώρας, σε συνεργασία με την **ICAP Group**, τον μεγαλύτερο όμιλο παροχής υπηρεσιών προς επιχειρήσεις. Η έρευνα διεξάγεται κάθε τρίμηνο στα κορυφαία διευθυντικά στελέχη των μεγαλύτερων ελληνικών επιχειρήσεων με σκοπό την καταγραφή των εκτιμήσεων τους για την τρέχουσα οικονομική κατάσταση και τις προβλέψεις τους για το εγγύς μέλλον.

Μεθοδολογία

Η έρευνα διεξάγεται στους CEO (Διευθύνοντες Συμβούλους, Προέδρους, Γενικούς Διευθυντές) των 2000 μεγαλύτερων ελληνικών επιχειρήσεων. Στον πληθυσμό αυτό προστίθενται τα μέλη της ΕΑΣΕ (που δεν ανήκουν στην προηγούμενη κατηγορία), έτσι ο πληθυσμός ανέρχεται σε 2.340. Το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει 11 ερωτήσεις, η συμπλήρωση και καταχώρηση του οποίου γίνεται ηλεκτρονικά μέσω ειδικού λογισμικού και ιστοσελίδας (www.icarb2b.gr). Οι 10 βασικές ερωτήσεις αφορούν την τρέχουσα κατάσταση της οικονομίας και τις μελλοντικές προσδοκίες, ενώ στους CEO απευθύνεται μία επιπλέον ερώτηση που αφορά σημαντικό θέμα γενικότερου οικονομικού ενδιαφέροντος κατά την περίοδο διεξαγωγής της έρευνας. Από το σύνολο των απαντήσεων στις 10 βασικές ερωτήσεις κατασκευάζεται ο γενικός δείκτης (ΕΑΣΕ/ICAP-CEO General Index). Από τις απαντήσεις που αφορούν μόνο στην τρέχουσα οικονομική κατάσταση κατασκευάζεται ο δείκτης τρέχουσας οικονομικής κατάστασης (ΕΑΣΕ/ICAP-CEO Current Status Index), ενώ από τις απαντήσεις που σχετίζονται με τις μελλοντικές εκτιμήσεις κατασκευάζεται ο δείκτης προσδοκιών (ΕΑΣΕ/ICAP-CEO Expectation Index). Η μετατροπή των απαντήσεων σε δείκτη και στη συνέχεια σε χρονολογική σειρά πραγματοποιήθηκε με την χρήση της μεθόδου net-balances (διαφορές θετικών-αρνητικών απαντήσεων)¹. Όλοι οι δείκτες είναι τριμηνιαίοι με βάση το 4^ο τρίμηνο του 2008 που πραγματοποιήθηκε η πρώτη έρευνα. Η παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας περιλαμβάνει επιπλέον την ποσοστιαία κατανομή των απαντήσεων ανά ερώτηση, ενώ γίνεται ανάλυση των απαντήσεων ανάλογα με το μέγεθος των επιχειρήσεων, οι οποίες διακρίθηκαν σε τρία στρώματα με κριτήριο την απασχόληση (Μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις με απασχόληση που δεν υπερβαίνει τα 100 άτομα, μεγάλες επιχειρήσεις με 101-300 εργαζόμενους και πολύ μεγάλες επιχειρήσεις με 301 απασχολούμενους και άνω) και ανάλογα με τον τομέα δραστηριοποίησης, όπου οι επιχειρήσεις διακρίθηκαν σε τρία στρώματα (αγροτικά προϊόντα-βιομηχανία-ενέργεια-κατασκευές, εμπόριο, υπηρεσίες). Το δείγμα ενημερώνεται σε κάθε έρευνα κατά ένα μικρό ποσοστό, ώστε να παρακολουθεί τις εξελίξεις των οικονομικών μεγεθών των επιχειρήσεων καθώς και τις μετακινήσεις των ανώτατων στελεχών.

¹ OECD, *Business Tendency Surveys-A handbook*, 2003

Οι τρέχουσες διεθνείς οικονομικές εξελίξεις και η κατάσταση στην Ελλάδα

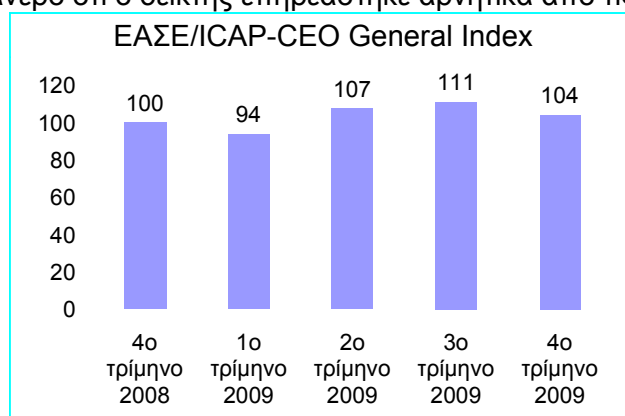
Οι πρόσφατες εκτιμήσεις της Eurostat δείχνουν ότι το 3^ο τρίμηνο του 2009² ήταν σημείο καμπής για το ΑΕΠ της ευρωζώνης. Μετά από 4 συνεχόμενα τρίμηνα αρνητικού ρυθμού ανάπτυξης (από το 2 τρίμηνο του 2008 έως το 2 τρίμηνο του 2009) στο 3^ο τρίμηνο του 2009 το ΑΕΠ των 16 χωρών της ευρωζώνης αυξήθηκε κατά 0,4% έναντι του προηγούμενου, ενώ το ΑΕΠ των 27 χωρών μελών της Ε.Ε σημείωσε άνοδο κατά 0,3%. Ωστόσο ο ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ παρουσίασε μείωση έναντι του αντίστοιχου τριμήνου του 2008 κατά 4,0% για την ευρωζώνη και κατά 4,3% για την ΕΕ(27). Στις ΗΠΑ ο ρυθμός ανάπτυξης διαμορφώθηκε σε +0,6% και στην Ιαπωνία +0,3%. Μεταξύ των χωρών της ΕΕ η υψηλότερη ανάπτυξη καταγράφηκε στην Λιθουανία (6,1%) και ακολούθησαν το Λουξεμβούργο (4,2%) και η Σλοβακία (1,6%). Σε 18 χώρες της ΕΕ σημειώθηκε άνοδος του ΑΕΠ, ενώ στην Ελλάδα το ΑΕΠ κατά το 3 τρίμηνο του 2009 μειώθηκε κατά 0,4%.

Σύμφωνα με τις προβλέψεις του ΟΟΣΑ το 2010 για τις περισσότερες χώρες της ΕΕ θα είναι έτος ανάκαμψης με θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης³ ωστόσο για την Ελλάδα προβλέπεται ότι το 2010 θα συνεχιστεί ο αρνητικός ρυθμός ανάπτυξης (-0,7%) και μόνο το 2011 το ΑΕΠ θα σημειώσει άνοδο κατά 1,6%.

Ο δείκτης επιχειρηματικού κλίματος (BCI)⁴ για την ευρωζώνη αν και αρνητικός βελτιώθηκε τον Δεκέμβριο του 2009 σε (-1,22) έναντι (-1,53) τον Νοέμβριο. Η βελτίωση αποτυπώνει την θετική αποτίμηση από τα ανώτατα στελέχη των πρόσφατων ανοδικών τάσεων στη βιομηχανική παραγωγή και τις νέες παραγγελίες.

Ο δείκτης οικονομικού κλίματος τον Δεκέμβριο του 2009.

Ο γενικός δείκτης οικονομικού κλίματος (ΕΑΣΕ/ICAP-CEO General Index) το τελευταίο τρίμηνο του 2009 σημείωσε πτώση στις 104 μονάδες. Είναι φανερό ότι ο δείκτης επηρεάστηκε αρνητικά από τις εξελίξεις σχετικά με το ύψος του δημοσιονομικού ελλείμματος, τα προτεινόμενα μέτρα, το χρονοδιάγραμμα για την μείωση του και τις επιπτώσεις αυτών στον επιχειρηματικό τομέα της οικονομίας. Αρνητική επίδραση στον δείκτη είχε επιπλέον η υποβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας της χώρας από τους διεθνείς οίκους αξιολόγησης, καθώς και η κριτική παραγόντων της Ε.Ε. για την κατάσταση της ελληνικής οικονομίας, την αξιοπιστία των στατιστικών δεδομένων,

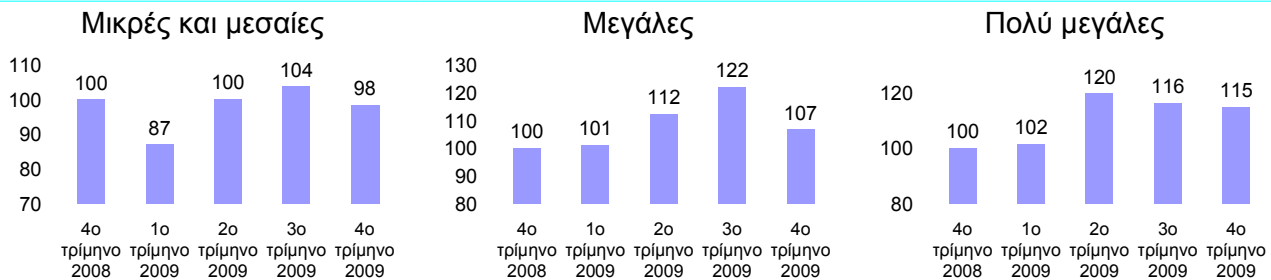
² Eurostat, newsrelease euroindicators, 8 January 2010

³ OECD Economic Outlook 86 Projections, November 2009

⁴ European Commission, Business Climate Indicator for the Euro Area, December 2009

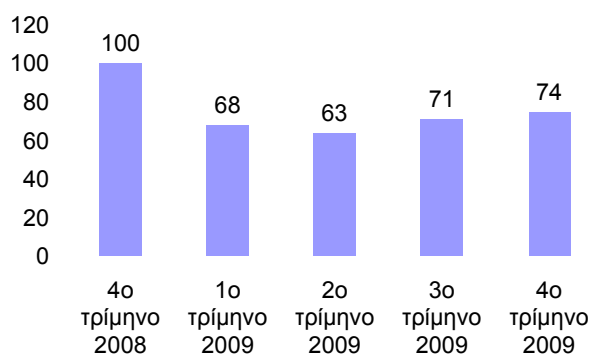
τον προϋπολογισμό του 2010, το πρόγραμμα σταθερότητας και ανάπτυξης και τα απαιτούμενα μέτρα πολιτικής που πρέπει να ληφθούν για την μείωση των ελλειμμάτων και την αποκατάσταση της δημοσιονομικής ισορροπίας. Σημειώνεται ότι η απαισιοδοξία των CEOs είναι πολύ υψηλότερη στις μικρές, μεσαίες και μεγάλες επιχειρήσεις συγκριτικά με τις πολύ μεγάλες επιχειρήσεις.

ΕΑΣΕ/ICAP-CEO Confidence Index ανά μέγεθος επιχείρησης με κριτήριο την απασχόληση

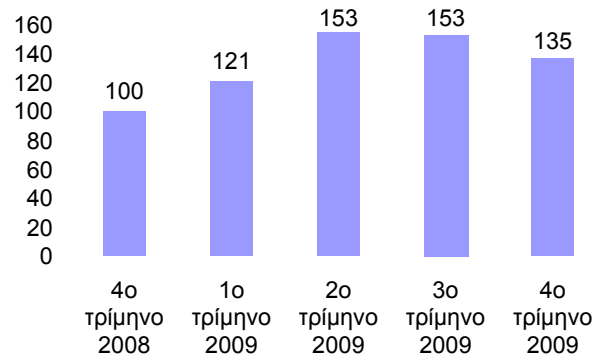

Ο δείκτης τρέχουσας οικονομικής κατάστασης (ΕΑΣΕ-CEO Current Status Index) παρουσιάζει μικρή βελτίωση, ωστόσο ο δείκτης προσδοκιών σημείωσε αξιόλογη πτώση κατά 18 μονάδες αντανακλώντας, όπως προαναφέρθηκε, τα σημαντικά γεγονότα του τελευταίου τριμήνου του 2009 που αφορούσαν τις προοπτικές της ελληνικής οικονομίας κάτω από το βάρος των υψηλών δημοσιονομικών ελλειμμάτων.

ΕΑΣΕ/ICAP-CEO Current status Index

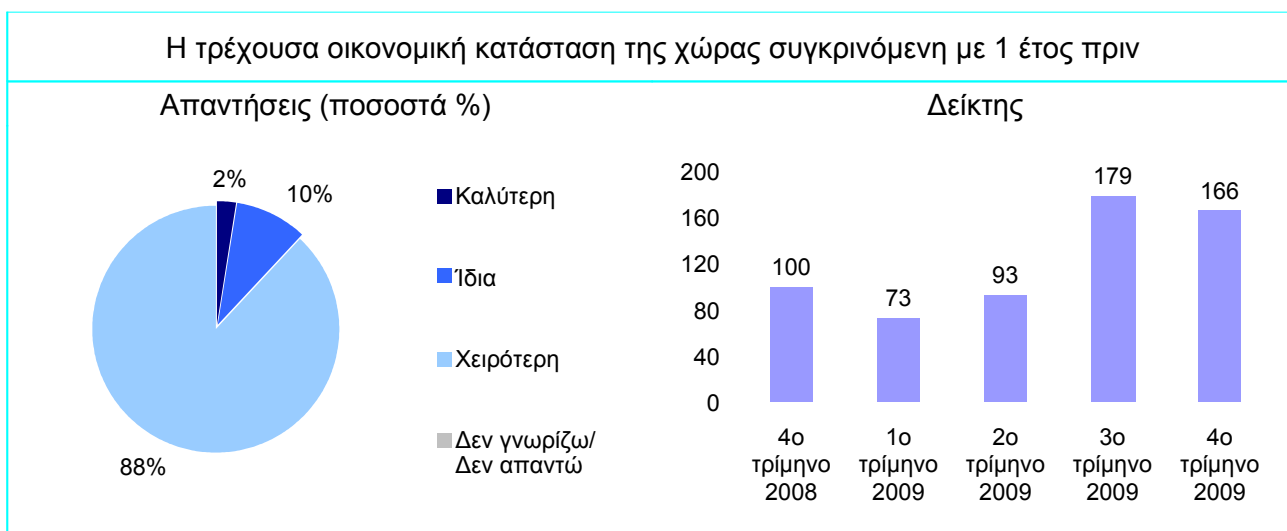

ΕΑΣΕ/ICAP-CEO Expectation Index

Τα αναλυτικά αποτελέσματα της έρευνας Δεκεμβρίου 2009

Αυξήθηκε από 86% το προηγούμενο τρίμηνο σε 88% το ποσοστό των CEOs που θεωρεί ότι η τρέχουσα οικονομική κατάσταση της χώρας είναι χειρότερη σε σχέση με ένα έτος πριν. Η άνοδος αυτή οδήγησε σε κάμψη του δείκτη από 179 σε 166 μονάδες.

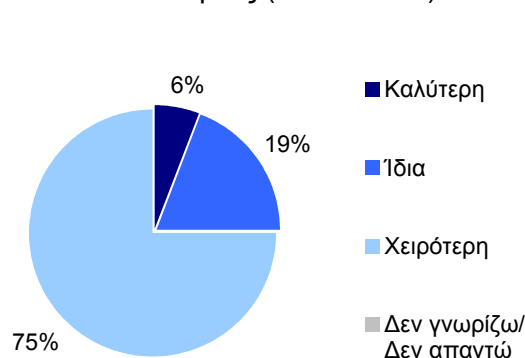
Στο τέταρτο τρίμηνο του 2009 αυξήθηκε το ποσοστό των CEOs που προσδοκούν ότι η οικονομική κατάσταση της χώρας σε 1 χρόνο θα είναι χειρότερη σε σχέση με την τωρινή και ταυτόχρονα μειώθηκε το μερίδιο αυτών που εκτιμούν ότι θα είναι καλύτερη. Ως αποτέλεσμα, ο δείκτης προσδοκιών συνέχισε την καθοδική του πορεία φτάνοντας στις 265 μονάδες. Αξιοσημείωτο ωστόσο είναι ότι σε αντίθεση με τους λοιπούς τομείς οι CEOs των εμπορικών επιχειρήσεων εμφανίζονται αισιόδοξοι καθώς ο δείκτης προσδοκιών τους σημείωσε άνοδο.

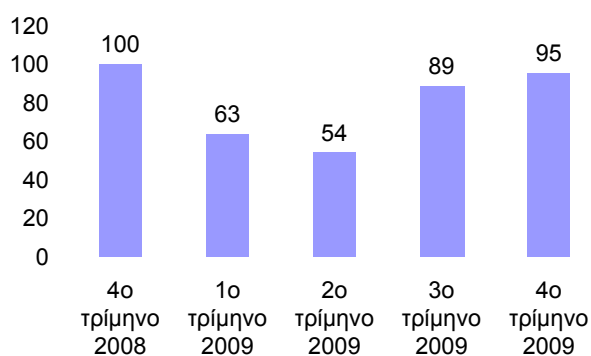
Μικρή βελτίωση της οικονομικής κατάστασης του κλάδου στον οποίο δραστηριοποιούνται οι επιχειρήσεις σε σχέση με 1 έτος πριν, καταγράφεται μεταξύ των CEOs, με τον δείκτη να ανεβαίνει στις 95 μονάδες, ωστόσο τα ¾ των CEOs δηλώνουν ότι οι οικονομικές συνθήκες του κλάδου εξακολουθούν να είναι χειρότερες σε σχέση με 1 έτος πριν. Μεταξύ των τομέων εμφανίζονται σημαντικές διαφοροποιήσεις με άνοδο του δείκτη στη βιομηχανία και το εμπόριο και πτώση στις υπηρεσίες.

Η τρέχουσα οικονομική κατάσταση του κλάδου δραστηριοποίησης σε σχέση με 1 έτος πριν

Απαντήσεις (ποσοστά %)

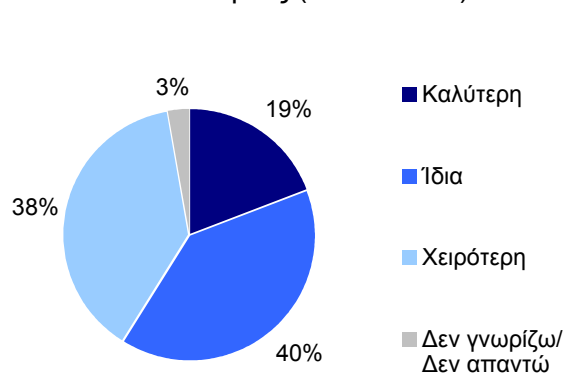
Δείκτης

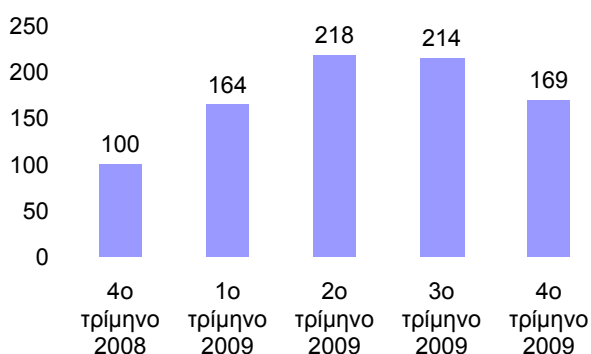
Συνεχίστηκε στο τελευταίο τρίμηνο του 2009 η απαισιοδοξία των CEOs για την πορεία του κλάδου τους ένα έτος μετά, με συνέπεια ο δείκτης να παρουσιάσει μείωση στις 169 μονάδες. Το ποσοστό των CEOs που δήλωσαν ότι αναμένουν καλύτερες συνθήκες μειώθηκε σε 19% έναντι 29% το προηγούμενο τρίμηνο.

Η εκτίμηση για την οικονομική κατάσταση του κλάδου δραστηριοποίησης 1 έτος μετά

Απαντήσεις (ποσοστά %)

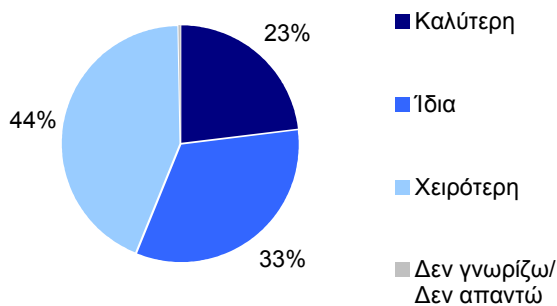
Δείκτης

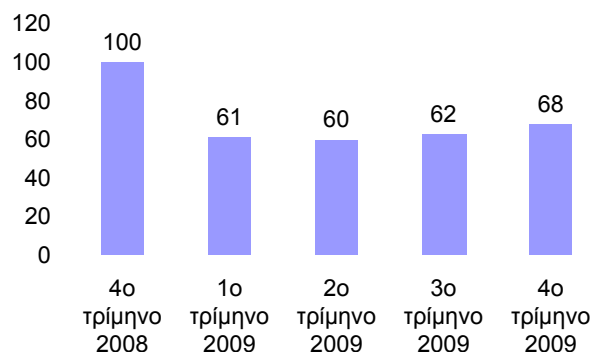
Η τρέχουσα οικονομική κατάσταση των επιχειρήσεων συγκριτικά με το προηγούμενο έτος παρουσιάζεται στο 4^ο τρίμηνο του 2009 βελτιωμένη. Ο δείκτης αυξήθηκε στις 68 μονάδες. Οι CEOs των επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών δηλώνουν ότι η κατάσταση στις εταιρείες τους συγκρινόμενη με 1 έτος πριν είναι πολύ καλύτερη σε σχέση με τους λοιπούς τομείς.

Η τρέχουσα οικονομική κατάσταση της εταιρείας συγκρινόμενη με 1 έτος πριν

Απαντήσεις (ποσοστά %)

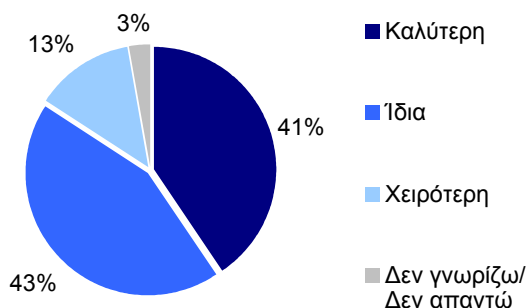
Δείκτης

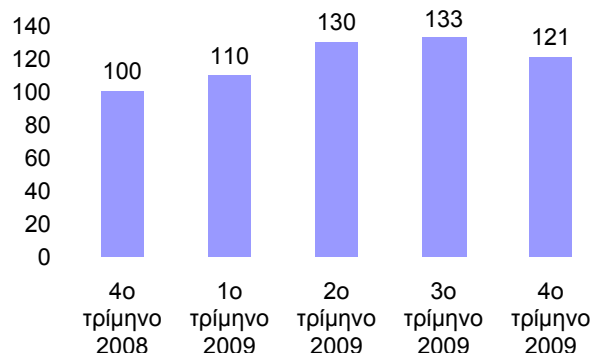
Η αισιοδοξία των CEOs για την μελλοντική κατάσταση της εταιρείας τους δεν συνεχίστηκε στο τελευταίο τρίμηνο του 2009 με αποτέλεσμα ο αντίστοιχος δείκτης να σημειώσει πτώση στις 121 μονάδες. Το ποσοστό των CEOs που πιστεύει ότι η οικονομική κατάσταση θα βελτιωθεί ένα έτος μετά, μειώθηκε σε 41% έναντι 49% το προηγούμενο τρίμηνο.

Η εκτίμηση για την οικονομική κατάσταση της εταιρείας 1 έτος μετά

Απαντήσεις (ποσοστά %)

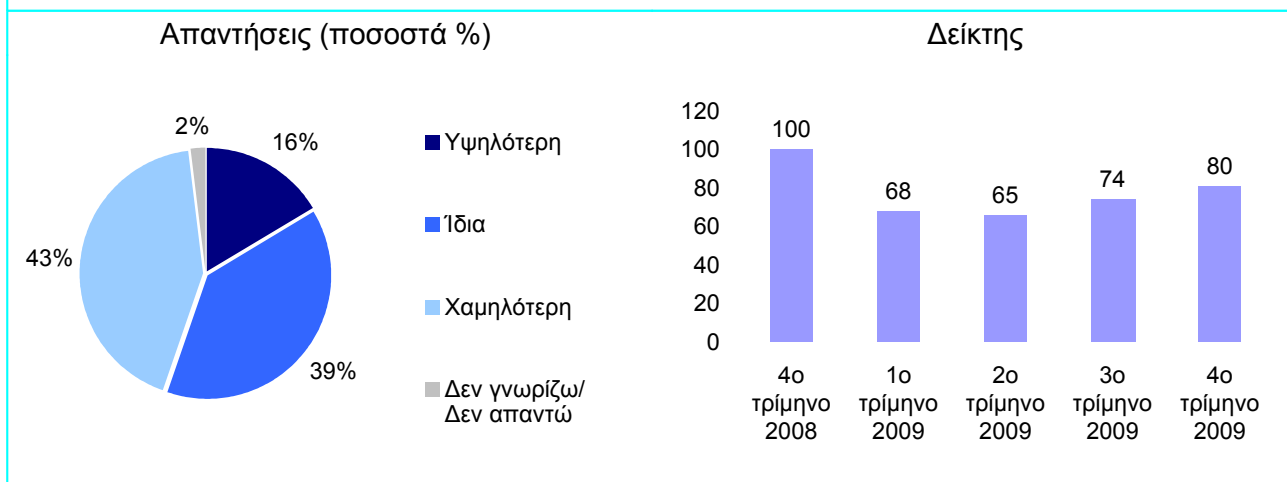

Δείκτης

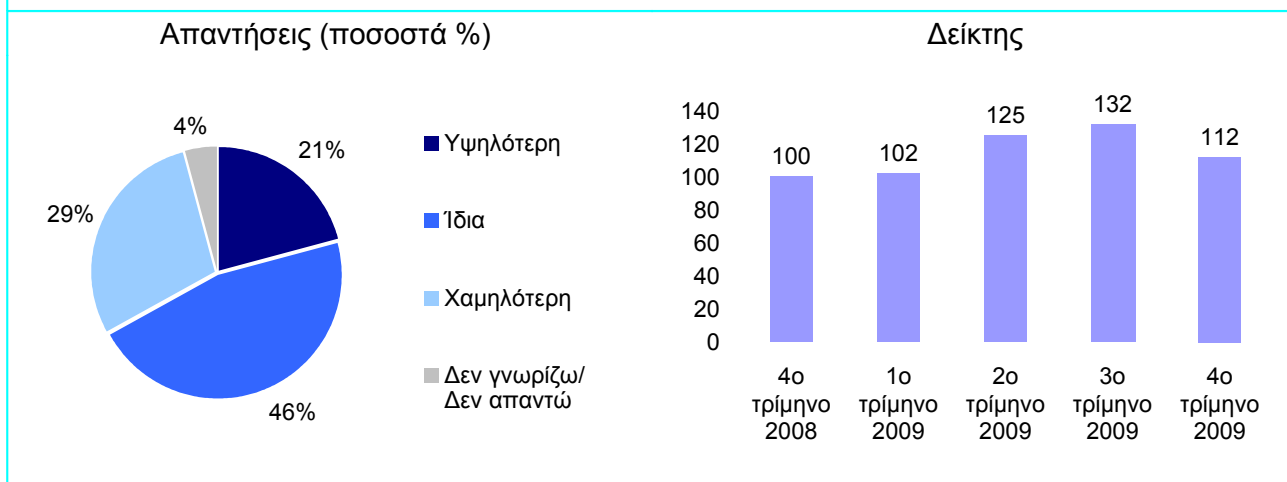
Αυξημένη είναι η δαπάνη των εταιρειών για επενδύσεις παγίου κεφαλαίου για δεύτερο συνεχόμενο τρίμηνο. Ωστόσο, η τομεακή ανάλυση των εξελίξεων στις επενδύσεις αποκαλύπτει ότι αύξηση σημειώθηκε στη βιομηχανία, ενώ στους λοιπούς τομείς καταγράφηκε στασιμότητα. Όσον αφορά το μέγεθος των επιχειρήσεων, μόλις το 11% των μικρών και μεσαίων πραγματοποίησε υψηλότερες επενδύσεις έναντι του προηγούμενου έτους, ενώ το αντίστοιχο μερίδιο για τις μεγάλες ανήλθε σε 23% και για τις πολύ μεγάλες σε 21%.

Η τρέχουσα δαπάνη για επενδύσεις παγίου κεφαλαίου της εταιρείας σε σχέση με 1 έτος πριν

Καθοδική προβλέπεται η επενδυτική δαπάνη για το επόμενο έτος μετά από τρία συνεχόμενα τρίμηνα θετικών προσδοκιών. Το ποσοστό των CEOs που εκτιμούν ότι οι επενδύσεις το επόμενο έτος θα είναι υψηλότερες συγκριτικά με τα σημερινά επίπεδα, μειώθηκε σε 21% έναντι 28% το προηγούμενο τρίμηνο.

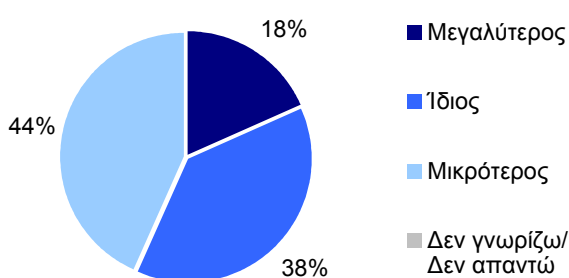
Η εκτίμηση για την δαπάνη επενδύσεων παγίου κεφαλαίου της εταιρείας 1 έτος μετά

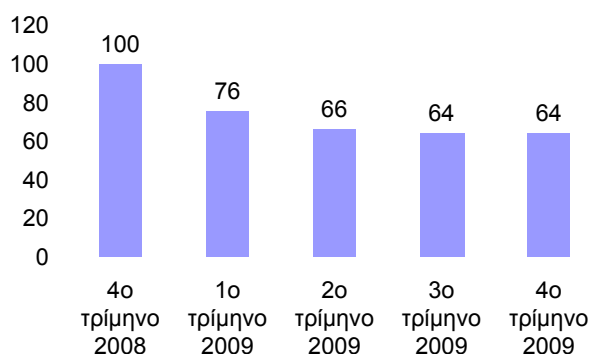
Στασιμότητα στην απασχόληση διαπιστώνεται στο τέταρτο τρίμηνο του 2009. Διαφορετική, ωστόσο, εμφανίζεται η εικόνα στη βιομηχανία και στις υπηρεσίες όπου οι CEOs δήλωσαν ότι σημειώθηκε μικρή βελτίωση στην απασχόληση, ενώ αντίθετα μείωση καταγράφηκε στις εμπορικές επιχειρήσεις.

Ο αριθμός εργαζομένων της εταιρείας συγκρινόμενος με 1 έτος πριν

Απαντήσεις (ποσοστά %)

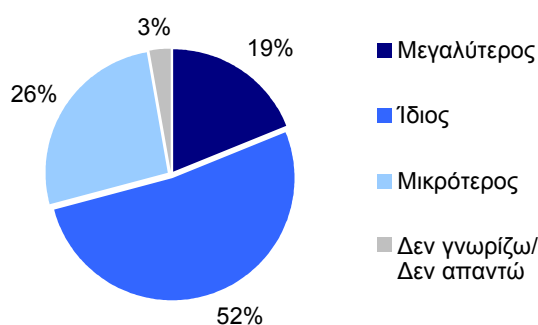
Δείκτης

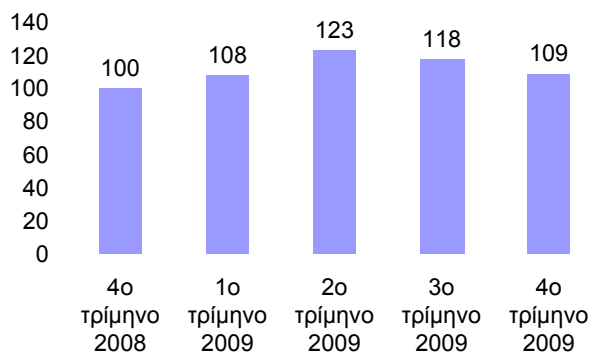
Συνεχίζονται για δεύτερο συνεχόμενο τρίμηνο οι αρνητικές προσδοκίες των CEOs για την εξέλιξη της απασχόλησης στις επιχειρήσεις το επόμενο έτος, διαμορφώνοντας τον δείκτη στις 108 μονάδες. Η τομεακή ανάλυση των αποτελεσμάτων δείχνει διαφοροποίηση μεταξύ των τομέων με στασιμότητα στη βιομηχανία έναντι μείωσης στο εμπόριο και τις υπηρεσίες. Στασιμότητα επίσης καταγράφηκε στις πολύ μεγάλες επιχειρήσεις έναντι μείωσης στις μικρές, μεσαίες και μεγάλες.

Ο αριθμός εργαζομένων της εταιρείας 1 έτος μετά

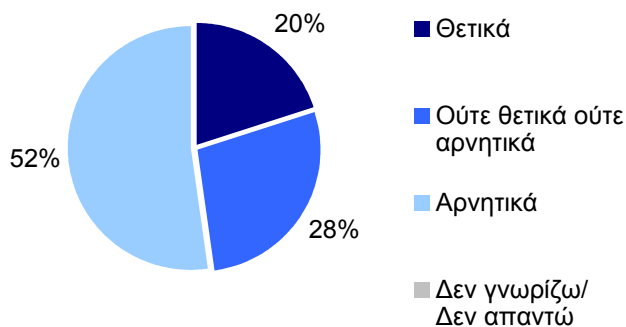
Απαντήσεις (ποσοστά %)

Δείκτης

Πώς κρίνετε την φορολόγηση των μερισμάτων με βάση την φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων ως μέτρο μείωσης των δημοσιονομικών ελλειμμάτων;

Εκτός των βασικών ερωτήσεων που υποβάλλονται κάθε τρίμηνο στους CEOs, ζητήθηκε επιπλέον η γνώμη τους σχετικά με την φορολόγηση των διανεμόμενων κερδών με βάση την φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων ως μέτρο μείωσης των δημοσιονομικών ελλειμμάτων.

Το 20% των CEOs θεώρησε θετικό το μέτρο, το 28% ούτε θετικό ούτε αρνητικό, ενώ το 52% αρνητικό. Ωστόσο, η ανάλυση των αποτελεσμάτων ανά

μέγεθος επιχείρησης δείχνει ότι οι πολύ μεγάλες επιχειρήσεις διαφοροποιούνται σε σχέση με τις υπόλοιπες, αφού το ποσοστό των CEOs που πιστεύουν ότι το μέτρο είναι αρνητικό αυξάνεται σε 58%.